

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

9 päivänä syyskuuta 2020 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Yritysten luovutukset – Direktiivi 2001/23/EY – 3 ja 5 artikla – Työntekijöiden oikeuksien turvaaminen – Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa – Maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan luovuttavan yrityksen selvittäjän suorittama luovutus – Ammatillisen vanhuusvakuutuksen etuudet – Luovutuksensaajan velvoitteiden rajoittaminen – Ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisen etuuden määrä, joka lasketaan sen palkan perusteella, jota työntekijä saa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä – Direktiivi 2008/94/EY – 8 artikla – Välitön oikeusvaikutus – Edellytykset

Yhdistetyissä asioissa C-674/18 ja C-675/18,

jossa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jotka Bundesarbeitsgericht (liittovaltion ylin työtuomioistuim, Saksa) on esittänyt 16.10.2018 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 30.10.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

EM

vastaa

TMD Friction GmbH (C-674/18)

ja

FL

vastaa

TMD Friction EsCo GmbH (C-675/18),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit I. Jarukaitis, E. Juhász (esittelevä tuomari), M. Ilešić ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Krausenböck,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.12.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- EM, edustajanaan R. Buschmann, Prozessbevollmächtigter,
- FL, edustajinaan R. Scholten ja M. Schulze, Rechtsanwälte,
- TMD Friction GmbH ja TMD Friction EsCo GmbH, edustajinaan B. Reinhard ja T. Hoffmann-Remy, Rechtsanwälte,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Kellerbauer ja B.-R. Killmann,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.3.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskevat työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL 2001, L 82, s. 16) 3 ja 5 artiklan sekä työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY (EUVL 2008, L 283, s. 36) 8 artiklan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnot on esitetty asioissa, joissa ensimmäisessä (asia C-674/18) ovat vastakkain EM ja TMD Friction GmbH ja toisessa (asia C-675/18) FL ja TMD Friction EsCo GmbH ja jotka koskevat kertyneitä oikeuksia ammatillisiin vanhuusetuuksiin maksukyvyttömyysmenettelyssä tapahtuvassa liikkeen luovutuksessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/23

- 3 Direktiivin 2001/23 johdanto-osan kolmannessa, neljännessä ja kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) On tarpeen huolehtia työntekijöiden suojasta sen varmistamiseksi, että heidän oikeutensa turvataan, kun työnantaja vaihtuu.

(4) Jäsenvaltioissa on edelleen eroja työntekijöiden suojan laajuudessa, ja näitä eroja olisi vähennettävä.

– –

- (6) Neuvosto antoi vuonna 1977 [työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.2.1977 annetun neuvoston] direktiivin 77/187/ETY [(EYVL 1977, L 61, s. 26)] edistääkseen sellaisten kansallisten lakien yhdenmukaistamista, joilla varmistetaan työntekijöiden oikeuksien turvaaminen ja joissa edellytetään, että luovuttajat ja luovutuksensaajat antavat tietoa työntekijöiden edustajille ja neuvottelevat heidän kanssaan riittävän ajoissa.”

4 Tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

5 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle.

– –

3. Luovutuksen jälkeen luovutuksensaajan on noudatettava työehtosopimuksen määräyksiä ja ehtoja sellaisina kuin luovuttaja niitä noudattaa kyseisen työehtosopimuksen mukaisesti, kunnes työehtosopimus kumotaan tai sen voimassaolo päättyy taikka uusi työehtosopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa.

Jäsenvaltiot voivat asettaa työehtojen noudattamiselle määräajan, jonka on kuitenkin oltava vähintään yksi vuosi.

4. a) Jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 1 ja 3 kohta ei koske työntekijöiden oikeuksia jäsenvaltion lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomiin, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-etuuksiin.;

b) Vaikka jäsenvaltiot eivät säätäisi a alakohdan mukaisesti, että 1 ja 3 kohtaa sovelletaan kyseisiin oikeuksiin, jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden ja sellaisten henkilöiden etujen turvaamiseksi, jotka eivät enää työskentele luovuttajan liikkeessä luovutuksen tapahtuessa, siltä osin kuin on kyse heidän välittömistä tai tulevista oikeuksistaan tämän kohdan a alakohdassa tarkoitettujen lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuus- ja perhe-etuuksiin.”

6 Saman direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja sitä toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (joka voi olla toimivaltaisen viranomaisen valtuuttama maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä).

2. Kun 3 ja 4 artiklaa sovelletaan luovutukseen silloin, kun on aloitettu luovuttajaa koskeva maksukyvyttömyysmenettely (riippumatta siitä, onko kyseinen menettely aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi), ja edellyttäen, että menettely toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (viranomaisen voi olla kansallisessa lainsäädännössä määritetty maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä), jäsenvaltio voi säätää, että:

a) siitä riippumatta, mitä 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, työsopimuksesta tai työsuhteesta johtuvat ja ennen luovutusta tai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista erääntyvät luovuttajan velvoitteet eivät siirry luovutuksensaajalle edellyttäen, että menettely antaa kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti vähintään työntekijöiden suojaan työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY [(EYVL 1980, L 283, s. 23)] mukaisen suojan tapauksissa, joissa tätä direktiiviä sovelletaan – –

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sellaisten vilpillisten maksukyvyttömyysmenettelyjen estämiseksi, joiden tarkoituksena on kiertää tämän direktiivin mukaisia työntekijöiden oikeuksia.”

Direktiivi 2008/94

- 7 Direktiivin 2008/94 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Ottaen huomioon tasapainoisen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tarpeen yhteisössä, on tarpeen antaa säännöksiä työntekijöiden suojasta heidän työnantajansa maksukyvyttömyystilanteessa ja vähimmäissuojan varmistamisesta erityisesti heidän maksamatta olevien saataviensa suorituksen turvaamiseksi. Tätä varten jäsenvaltioiden olisi perustettava palkkaturvajärjestelmä, joka turvaa asianomaisille työntekijöille maksun heidän maksamatta olevista saatavistaan.”

- 8 Tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan työntekijöiden työsuhteista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla maksukyvytön.

- 9 Saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovellettaessa työnantajaa pidetään maksukyvyttömänä, jos on pyydetty jonkin jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisen, työnantajan kaikkia velkoja koskevan sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, jossa kyseinen työnantaja menettää osittain tai kokonaan määräysvallan omaisuuteensa ja jossa määrätään selvittäjä tai vastaavaa tehtävää suorittava henkilö, ja jos kyseisten säännösten nojalla toimivaltainen viranomainen on joko

a) päättänyt menettelyn aloittamisesta; tai

b) todennut, että työnantajan yritys tai liiketoiminta on kokonaan lopetettu ja että käytettävissä olevat varat eivät riitä perusteeksi menettelyn aloittamiselle.”

- 10 Mainitun direktiivin 2 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä direktiivillä ei ole vaikutusta siihen, miten kansallisessa lainsäädännössä määritellään käsitteet ’työntekijä’, ’työnantaja’, ’palkka’, ’saavutettu [eli välitön] oikeus’ ja ’tulevaisuuteen kohdistuva oikeus’.”

- 11 Direktiivin 2008/94 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisesta, jotta turvataan työntekijöiden sekä yrityksestä tai liiketoiminnasta työnantajan maksukyvyttömyyden alkamispäivään mennessä lähteneiden henkilöiden välittömät tai tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet kansallisen lakisääteisen sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolella olevan, yhtiön tai useamman yhtiön yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin ja jälkeenjääneiden etuuksiin.”

Saksan oikeus

- 12 Siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioissa, 613a §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeudet ja velvoitteet liikkeen luovutuksen yhteydessä”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jos liike tai liikkeen osa luovutetaan oikeustoimella toiselle omistajalle, tälle siirtyvät ne oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutushetkellä voimassa olleista työsuhteista. Mikäli näistä oikeuksista ja velvoitteista määrätään työehtosopimuksen määräyksissä tai yrityskohtaisessa sopimuksessa, niistä tulee osa uuden omistajan ja työntekijän välisen työsuhteen sisältöä – –

– –

(4) Jos entinen työnantaja tai uusi omistaja irtisanoo työntekijän työsuhteen liikkeen tai liikkeen osan luovutuksen johdosta, irtisanominen on pätemätön. Sanottu ei vaikuta oikeuteen irtisanoa työsuhte muilla perusteilla.”

- 13 5.10.1994 annetun maksukyvyttömyysasetuksen (Insolvenzordnung; BGBl. 1994 I, s. 2866), sellaisena kuin se on muutettuna 23.6.2017 annetulla lailla (BGBl. 2017 I, s. 1693), 45 §:ssä, jonka otsikko on ”Saatavien muuntaminen”, säädetään seuraavaa:

”Saatavia, jotka eivät ole rahamääräisiä tai joiden rahamäärää ei ole määritetty, vaadittaessa on ilmoitettava niiden arvo, joka voidaan määrittää maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen ajankohtana. – –

– –”

- 14 Tämän asetuksen 108 §:ssä, jonka otsikko on ”Tiettyjen velvoitteiden pysyttäminen”, säädetään seuraavaa:

”(1) – – velkojan palvelussuhde jatkuu ja tuottaa oikeusvaikutuksia selvittävään pesään nähden. – –

– –

(3) Toinen osapuoli voi vedota maksukyvyttömyysmenettelyn avaamista edeltävää ajanjaksoa koskeviin oikeuksiin ainoastaan tähän maksukyvyttömyysmenettelyyn osallistuvana velkojana.”

- 15 Kyseisen asetuksen 191 §:ssä, jonka otsikko on ”Saatavien, joihin sovelletaan lykkäävää ehtoa, huomioon ottaminen”, säädetään seuraavaa:

”Saatava, johon sovelletaan lykkäävää ehtoa, otetaan huomioon täysimääräisenä varojen osittaisessa jaossa. Tämän saatavan osuus pidätetään jaossa.”

- 16 Maksukyvyttömyysasetuksen 198 §:n, jonka otsikko on ”Pidätettyjen summien tallettaminen”, mukaan selvittäjän on talletettava lopullisessa jaossa pidätetyt summat asianomaisten lukuun asianmukaiselle elimelle.

- 17 Ammatillisten lisäeläkkeiden parantamisesta 19.12.1974 annetun lain (Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz); BGBl. I, s. 3610), sellaisena kuin se on muutettuna 17.8.2017 annetulla lailla (BGBl. 2017 I, s. 3214) (jäljempänä lisäeläkelaki), 1 b §:ssä, jonka otsikko on ”Saavutettujen oikeuksien suoja ja ammatillisten lisäeläkkeiden tarjoaminen”, säädetään seuraavaa:

”(1) Työntekijä, jolle on sitouduttu suorittamaan etuuksia ammatillisen lisäeläkejärjestelmän nojalla, säilyttää oikeutensa eläke-etuuksiin, jos työsuhde päättyy ennen eläketapahtuman tapahtumista edellyttäen, että työntekijä on täyttänyt 21 vuotta ja että eläkesitoumus on annettu vähintään kolme vuotta ennen työsuhteen päättymispäivää (saavutettu oikeus). – –

– –”

- 18 Lisäeläkelain 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Maksukyvyttömyysmenettelyssä työnantajan lisävanhuuseläkkeen mukaisia etuuksia koskevat oikeudenhaltijan oikeudet tai tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet, joihin oikeus maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajaa vastaan perustuu, siirtyvät tälle laitokselle, kun menettely aloitetaan – –. – – Tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet, jotka on siirretty, kun

maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, ilmoitetaan maksukyvyttömyysmenettelyssä maksukyvyttömyysasetuksen [, sellaisena kuin se on muutettuna 23.6.2017 annetulla lailla,] 45 §:ssä tarkoitettuina ehdottomina saatavina. – –”

- 19 Tämän lain 30f §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Kun ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisista etuuksista on annettu sitoumus ennen 1.1.2001, 1b §:n 1 momenttia on sovellettava siten, että oikeudet etuuteen pysytetään, jos työsuhde päättyy ennen eläketapahtuman sattumista edellyttäen, että tämän työsuhteen päättymispäivänä työntekijä on vähintään 35-vuotias ja maksusitoumus etuuksista annettiin

1. vähintään kymmenen vuotta aiemmin

– –

Tässä tapauksessa oikeudet etuuteen pysytetään myös, jos sitoumus oli voimassa vielä viiden vuoden ajan 1.1.2001 jälkeen ja työsuhteen päättymispäivänä työntekijä oli vähintään 30-vuotias. – –”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-674/18

- 20 EM, joka on syntynyt vuonna 1980, oli Textar GmbH:n palveluksessa 1.8.1996 alkaen. Tämä yhtiö myönsi työntekijöilleen yrityskohtaisen työehtosopimuksen nojalla ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen. Tämän järjestelmän mukaisesti eläkkeen määrä kultakin huomioon otettavalta palvelusvuodelta on 0,2–0,5 prosenttia työntekijän saamasta bruttopalkasta määrättynä päivämääränä ennen työsuhteen päättymistä, kuitenkin niin, ettei se voi olla korkeampi kuin 20,25 prosenttia 45 palvelusvuoden jälkeen.
- 21 Textarin liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä EM:n työsopimus siirrettiin TMD Frictionille. Tämän yhtiön omaisuutta koskeva maksukyvyttömyysmenettely aloitettiin 1.3.2009, mutta sen toimintaa jatkettiin.
- 22 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä luovutti huhtikuussa 2009 tietyt TMD Frictionin liiketoiminnat yksikölle, joka myöhemmin 4.6.2009 nimettiin uudelleen sekin TMD Frictioniksi.
- 23 Pensions-Sicherungs-Verein (lisäeläkkeet takaava laitos, jäljempänä PSV), yksityisoikeudellinen laitos, joka varmistaa ammatillisten lisäeläkkeiden maksamisen työnantajan ollessa maksukyvytön Saksassa, ilmoitti EM:lle, ettei hän ikänsä vuoksi, joka oli maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen hetkellä 29 vuotta, ollut vielä saavuttanut lisäeläkelain 1b §:n 1 momentin, luettuna yhdessä tämän lain 30f §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen 1 kohdan kanssa, nojalla lopullista oikeutta vanhuusetuuksiin, joten hän ei saisi PSV:ltä etuutta sen eläketapahtuman sattuessa, joka teoreettisesti synnyttää oikeuden PSV:n vastuulle kuuluviin etuuksiin.
- 24 EM nosti näin ollen kanteen TMD Frictionia vastaan sen velvoittamiseksi tulevaisuudessa, kun hän on saavuttanut etuuksiin oikeuttavan eläkeiän, maksamaan hänelle vanhuuseläkettä, jonka määrässä huomioidaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista edeltäneet työskentelykaudet.

- 25 TMD Friction vastusti tätä vaatimusta ja väitti, että kun yrityksen luovutus tapahtuu luovuttajan omaisuutta koskevan maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, luovutuksensaaja vastaa enää ainoastaan siitä vanhuuseläkkeen osasta, joka perustuu tämän menettelyn aloittamisen jälkeen suoritettuihin kausiin.
- 26 Koska EM:n kanne hylättiin sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhakuasteessa, hän teki Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Bundesarbeitsgerichtiin (liittovaltion ylin työtuomioistuin, Saksa).
- 27 Näissä olosuhteissa Bundesarbeitsgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sallitaanko [direktiivin 2001/23] 3 artiklan 4 kohdassa se, että kun liike luovutetaan liikkeenluovuttajan omaisuutta koskevan maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, kansallisessa oikeudessa, jossa säädetään lähtökohtaisesti [direktiivin 2001/23] 3 artiklan 1 kohdan ja 3 kohdan soveltamisesta myös työntekijöiden oikeuksiin, jotka koskevat yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisia vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-etuuksia liikkeen luovutuksen yhteydessä, asetetaan sellainen rajoitus, että luovutuksensaaja ei vastaa tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, jotka perustuvat työskentelykausiin ennen maksukyvyyttömyysmenettelyn alkamista?

2) Jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Ovatko [direktiivin 2001/23] 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaiset tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden etujen turvaamiseksi siltä osin kuin kyse on heidän välittömistä tai tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksistaan yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin silloin, kun liike luovutetaan sen jälkeen, kun liikkeen luovuttajan omaisuutta koskeva maksukyvyyttömyysmenettely on aloitettu, [direktiivin 2008/94] 8 artiklan nojalla edellytettävän suojan tason mukaisia?

3) Jos toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden etujen turvaamiseksi siltä osin kuin on kyse heidän välittömistä tai tulevista oikeuksistaan yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuusetuuksiin on toteutettu, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että

- velvollisuus myöntää tulevaisuudessa työntekijälle, johon liikkeen luovutus maksukyvyyttömyysmenettelyn aikana vaikuttaa, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukainen vanhuusetuus siirtyä lähtökohtaisesti luovutuksensaajalle,
- luovutuksensaaja vastaa tulevista eläkeoikeuksista siinä laajuudessa kuin ne perustuvat maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen suoritettuihin palveluskausiin,
- kansallisen lainsäädännön mukaan määritetyn maksukyvyyttömyysvakuutuksen tarjoajan ei tarvitse tässä tapauksessa ryhtyä toimiin, jotka koskisivat ennen maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamista hankittua osaa tulevista eläkeoikeuksista, ja
- työntekijä voi vedota tulevien eläkeoikeuksiensa ennen maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamista hankkimansa osan arvoon luovuttajan maksukyvyyttömyysmenettelyssä?

4) Jos kansallisessa oikeudessa säädetään direktiivin 2001/23 3 ja 4 artiklan soveltamisesta liikkeen luovutuksen yhteydessä myös maksukyvyyttömyysmenettelyn aikana, onko direktiivin 2001/23 5 artiklan 2 kohdan a alakohta sovellettavissa työntekijöiden yhtiön tai saman toimialan

yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin tulevaisuuteen kohdistuviin eläkeoikeuksiin, jotka ovat kyllä jo kertyneet ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista mutta jotka johtavat vasta eläketapahtuman yhteydessä ja siten vasta myöhemmin työntekijän oikeuteen saada etuuksia?

5) Jos toiseen tai neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Kattaako vähimmäistason turva, joka jäsenvaltioiden on – direktiivin 2008/94 8 artiklan mukaisesti myönnettävä, myös velvoitteen turvata tulevaisuuteen kohdistuvat eläkeoikeudet, jotka kansallisen oikeuden mukaan eivät olleet vielä oikeudellisesti lopullisesti saavutettuja, kun maksukyvyttömyysmenettely alkoi, ja joista tulee sellaisia yksinomaan siitä syystä, että työsuhde ei pääty maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä?

6) Jos viidenteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Missä olosuhteissa voidaan katsoa, että entiselle työntekijälle työnantajan maksukyvyttömyydestä aiheutuneet ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisten etuuksien menetykset ovat ilmeisen suhteettomia ja että jäsenvaltioilla on siten velvollisuus varmistaa vähimmäisturva tällaisia menetyksiä vastaan direktiivin 2008/94 8 artiklan mukaisesti, vaikka työntekijä tulee saamaan vähintään puolet niistä etuuksista, jotka hänelle hänen välittömien eläkeoikeuksiensa perusteella kuuluvat?

7) Jos viidenteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Annetaanko direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan tai 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan tarvittava – direktiivin 2008/94 8 artiklassa säädettyä vastaavaa – työntekijöiden tulevaisuuteen kohdistuvien eläkeoikeuksien turva myös silloin, kun turva ei perustu kansalliseen lainsäädäntöön vaan yksinomaan direktiivin 2008/94 8 artiklan välittömään soveltamiseen?

8) Jos seitsemänteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko direktiivin 2008/94 8 artiklalla tällöin myös välitön oikeusvaikutus, joten [työntekijä] voi vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa, jos hän saa kyllä vähintään puolet etuuksista, jotka perustuvat hänen välittömiin eläkeoikeuksiinsa, mutta hänelle työnantajan maksukyvyttömyydestä aiheutuneita menetyksiä on kuitenkin pidettävä suhteettomina?

9) Jos kahdeksanteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko yksityisoikeudellinen laitos, jonka jäsenvaltio on – työnantajia velvoittavasti – määrännyt yrityskohtaisen lisäeläkejärjestelmän maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajaksi, joka on rahoituspalveluja valvovan valtion viranomaisen valvonnassa ja joka kerää työnantajilta maksukyvyttömyysvakuutuksen kannalta tarpeelliset maksut julkisoikeudellisella perusteella ja voi viranomaisten tapaan päättää pakkotäytäntöönpanon edellytyksistä hallintotoimella, jäsenvaltion viranomainen?”

Asia C-675/18

- 28 FL, joka on syntynyt vuonna 1950, oli Textarin palveluksessa 1.10.1968 alkaen. Tämä yhtiö myönsi työntekijöilleen yrityskohtaisen työehtosopimuksen nojalla ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen. Tämän järjestelmän mukaisesti eläkkeen määrä kultakin huomioon otettavalta palvelusvuodelta on 0,5 prosenttia työntekijän saamasta bruttopalkasta määrättyinä päivämääränä ennen työsuhteen päättymistä kuitenkin niin, ettei se voi olla korkeampi kuin 22,5 prosenttia 45 palvelusvuoden jälkeen.

- 29 Textarin liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä FL:n työsopimus siirrettiin TMD Frictionille, jonka toiminta jatkui sen jälkeen, kun sitä koskeva maksukyvyttömyysmenettely aloitettiin 1.3.2009.
- 30 Union tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä luovutti huhtikuussa 2009 tietyt TMD Frictionin liiketoiminnat TMD Friction EsColle, joka hankki 22.4.2009 liikkeen, jonka palveluksessa pääasian kantaja oli.
- 31 FL on saanut 1.8.2015 alkaen kuukausittaista lisäeläkejärjestelmän mukaista eläkettä TMD Friction EsColta 145,03 euroa sekä PSV:ltä 816,99 euroa. Viimeksi mainittu laski kyseisen eläkkeen sen bruttokuukausipalkan perusteella, jota FL sai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, joten ratkaiseva päivämäärä oli 1.3.2009.
- 32 FL nosti kanteen TMD Friction EsCoa vastaan ja vaati, että viimeksi mainittu velvoitetaan maksamaan hänelle korkeampaa ammatillista eläkettä. FL väittää, että kun otetaan huomioon hänen 45 palvelusvuottaan TMD Friction EsCon tai sen oikeudellisen edeltäjän palveluksessa sekä se, että hänen bruttokuukausipalkkansa oli 4 940 euroa ennen hänen työsuhteensa päättymistä, hänen ammatilliseksi eläkkeekseen olisi tullut vahvistaa 1 111,50 euroa kuukaudessa. FL:n mukaan TMD Friction EsCo voi vähentää tästä summasta ainoastaan PSV:n maksaman 816,99 euron suuruisen etuuden. Näin ollen hän vaatii TMD Friction EsColta sen maksaman 145,03 euron suuruisen kuukausieläkkeen lisäksi 149,48 euron kuukausittaista lisämäärää.
- 33 Samoin kuin TMD Friction asiassa C-674/18, TMD Friction EsCo vastusti tätä vaatimusta väittäen, että kun yrityksen luovutus tapahtuu luovuttajan omaisuutta koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, luovutuksensaaja vastaa ainoastaan siitä vanhuuseläkkeen osasta, joka perustuu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen suoritettuihin kausiin.
- 34 Koska FL:n vaatimus hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa ja muutoksenhakuasteessa, FL teki Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Bundesarbeitsgerichtiin.
- 35 Näissä olosuhteissa Bundesarbeitsgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle yhdeksän ennakkoratkaisukysymystä, joista ensimmäinen, toinen, neljäs, kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs kysymys on muotoiltu samoin kuin asiassa C-674/18:

”1) – –

2) – –

3) Jos toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden etujen turvaamiseksi siltä osin kuin on kyse heidän välittömistä tai tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksistaan yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuusetuksiin on toteutettu, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että

- velvollisuus myöntää tulevaisuudessa työntekijälle, johon yrityksen luovutus maksukyvyttömyysmenettelyn aikana vaikuttaa, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukainen vanhuusetus siirtyä lähtökohtaisesti luovutuksensaajalle,
- luovutuksensaaja vastaa tulevaisuuteen kohdistuvista eläkeoikeuksista, joiden suuruus määritetään muun muassa palvelussuhteen keston ja eläketapahtuman tapahtumishetken palkan perusteella, siinä laajuudessa kuin ne perustuvat palveluksessa olon kestoon maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen,

- kansallisen lainsäädännön mukaan määritetyn maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajan on tässä tapauksessa ryhdyttävä toimiin tulevaisuuden kohdistuvien eläkeoikeuksien ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista hankitun osan osalta siltä osin kuin niiden määrä lasketaan sen palkan perusteella, jota työntekijä saa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen hetkellä, ja
- luovutuksensaaja ja maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoaja eivät kumpikaan vastaa tulevaisuuteen kohdistuvien eläkeoikeuksien korotuksista, jotka aiheutuvat palkankorotuksista, jotka on tehty maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen mutta koskevat ennen tämän menettelyn aloittamista suoritettuja palveluskausia,
- mutta työntekijä voi vedota tähän tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien arvon erotukseen luovuttajan maksukyvyttömyysmenettelyssä?

4) – –

5) Jos toiseen tai neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi:

Kattaako vähimmäistason turva, joka jäsenvaltioiden on – – direktiivin 2008/94 8 artiklan mukaisesti myönnettävä, myös tulevaisuuteen kohdistuvien eläkeoikeuksien, jotka ovat kertyneet maksukyvyttömyysmenettelyn alkamishetkeen mennessä, sen osan, joka on olemassa yksinomaan siitä syystä, että työsuhde ei pääty maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä?

6) – –

7) – –

8) – –

9) – –”

36 Unionin tuomioistuimen presidentin 23.11.2018 antamalla määräyksellä asiat C-674/18 ja C-675/18 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 37 Pääasioissa kyseessä olevissa kahdessa asiassa on kysymys liikkeen luovutuksista, jotka selvittäjä on tehnyt maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen ja joiden yhteydessä sekä työsopimukset että velvoitteet, jotka johtuvat yrityskohtaisen työehtosopimuksen nojalla sovellettavasta ammatillisesta lisäeläkejärjestelmästä, on siirretty luovutuksensaajille. Pääasioissa kyseessä olevat työntekijät ovat nostaneet kanteet näitä luovutuksensaajia vastaan ja väittäneet, että niillä on velvollisuus vastata myös heidän ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista suoritettuihin työskentelykausiin perustuvista eläkeoikeuksista siltä osin kuin kansallisen oikeuden nojalla PSV ei vastaa kyseisistä oikeuksista tai vastaa niistä vain rajoitetusti.
- 38 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamien tietojen mukaan Saksan oikeudessa BGB:n 613a §:n mukaisesti ne oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat yrityksen luovutushetkellä voimassa olleista työsuhhteista, siirtyvät lähtökohtaisesti luovutuksensaajalle, myös silloin, kun kyseinen luovutus tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen. Velvoitteet, jotka johtuvat ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen tulevista maksusuorituksista, siirtyvät luovutuksensaajan

vastuulle. Tämän vuoksi tällaisen eläkkeen laskennassa on otettava huomioon myös kaudet, jotka kyseessä oleva työntekijä on jo suorittanut luovuttajan tai tämän oikeudellisten edeltäjien palveluksessa.

- 39 Kansallisen oikeuden tulkinnan, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tehnyt 17.1.1980 antamassaan tuomiossa, mukaan velkojen tasavertaisuuden periaatteen mukaisesti ei kuitenkaan ole sallittua, kun yritys luovutetaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, että siirretyt työntekijät voisivat vaatia saataviaan uudelta maksukykyiseltä velalliselta ja saisivat näin ollen aiheutonta etua suhteessa muihin velkoihin, erityisesti verrattuna työntekijöihin, joiden työsuhte on päättynyt. Näin ollen tällaisessa yrityksen luovutuksessa luovutuksensaaja ei vastaa etuuksia koskevista välittömistä eikä tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, joiden edellyttämän työskentely- tai palveluskauden työntekijä on jo suorittanut ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista. Luovutuksensaajan vastuu ammatillisen lisä-eläkejärjestelmän mukaisista etuuksista rajoittuu nimittäin siihen osaan, joka kertyy työntekijälle palvelussuhteen johdosta maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen.
- 40 Tästä seuraa, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt, että ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen, joka luovutuksensaajan on maksettava työntekijälle eläketapahtuman sattuessa, määrän laskemiseksi tämä eläke on aluksi määritettävä kyseisen eläkejärjestelmän määräysten mukaisesti työntekijän kaikkien työsuhteen aikana suorittamien työskentelykausien perusteella ja tarvittaessa työntekijän työsuhteen päättymistä edeltäneen bruttopalkan, joka on ratkaiseva, perusteella. Seuraavaksi tämän laskutoimituksen lopputuloksena saatava summa on jaettava osaan, joka vastaa ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista työsuhteessa suoritettuja palveluskausia, ja osaan, joka vastaa kyseisen menettelyn aloittamisen jälkeen suoritettuja kausia.
- 41 Lisäksi on korostettava, että PSV:n on ryhdyttävä toimiin niistä eläkeoikeuksista, jotka luovutuksensaajalle siirtyneille työntekijöille on kertynyt kausina, jolloin he ovat työskennelleet luovuttavalle yritykselle ennen maksukyvyttömyysmenettelyä, muodostuvan osan osalta ainoastaan silloin, jos nämä työntekijät FL:n tapaan voivat vedota lopullisiin oikeuksiin tänä ajankohtana. Lisäksi tällaisessakin tapauksessa, ja poiketen laskennallisesta arvosta, jota käytetään luovutuksensaajan osuuden laskennassa, PSV:n vastattavaksi tuleva etuuksien määrä lasketaan työntekijän maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäivän bruttokuukausipalkan perusteella.
- 42 Tämän seurauksena yhtäältä PSV:n ja luovutuksensaajan tosiasiallisesti maksamien määrien yhteissumman ja toisaalta kokonaiseläkkeen laskennallisen määrän, johon FL olisi oikeutettu tavanomaisissa olosuhteissa, välillä voi ilmetä ero, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on arvioinut olevan nyt käsiteltävänä olevassa asiassa 142,22 euroa kuukaudessa. Tällainen työntekijä voi kuitenkin ilmoittaa tämän määrän suuruuden saatavansa maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan velaksi (asia C-675/18).
- 43 EM:n (asia C-674/18) kaltaisen työntekijän, joka ei ole vielä maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä saavuttanut lopullisia eläkeoikeuksia, osalta PSV ei ryhdy toimiin, mutta asianomainen voi ilmoittaa näiden oikeuksien määrän suuruuden saatavansa maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan velaksi.
- 44 On muistutettava, että kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (tuomio 28.5.2020, World Comm Trading Gfz, C-684/18, EU:C:2020:403, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 45 Nyt käsiteltävissä kummassakin yhdistetyssä asiassa esitetyt ennakkoratkaisukysymykset on tässä tapauksessa ymmärrettävä siten, että niillä halutaan selvittää aluksi, onko näissä asioissa kyseessä oleva kansallinen säännöstö ja kansallinen oikeuskäytäntö yhteensopivia direktiivin 2001/23 ja direktiivin 2008/94 kanssa, seuraavaksi, onko EM:lle ja FL:lle aiheutuneiden kaltaisia tappioita pidettävä ilmeisen suhteettomina direktiivin 2008/94 8 artiklan kannalta, ja lopuksi, onko tällä säännöksellä mahdollinen välitön vaikutus ja voidaanko sitä soveltaa PSV:n kaltaista työnantajien maksukyvyttömyyttä lisäeläkkeiden alalla koskevan vakuutuksen yksityisoikeudellista tarjoajaa kohtaan.
- 46 On huomautettava, että pääasioissa kantajina olevat esittävät epäilyksiä siitä, että pääasioissa kyseessä olevissa asioissa luovuttajaa koskeva maksukyvyttömyysmenettely olisi aloitettu, jotta yritys voitaisiin luovuttaa niin, että taakkaa, joka luovutuksensaajille aiheutuu näille kantajille heidän ammatillisessa lisäeläkejärjestelmässään kertyneistä oikeuksista, voitaisiin vähentää. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei kuitenkaan viittaa ennakkoratkaisukysymyksissään mitenkään siihen, että luovuttajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseen liittyisi petos tai väärinkäytös.

Kummankin yhdistetyn asian ensimmäinen, toinen ja neljäs ennakkoratkaisukysymys

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo kummassakin yhdistetyssä asiassa esittämälläan ensimmäisellä, toisella ja neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellä pääasiallisesti, onko direktiiviä 2001/23, kun otetaan erityisesti huomioon sen 3 artiklan 1 ja 4 kohta sekä 5 artiklan 2 kohdan a alakohta, tulkittava siten, että kyseinen direktiivi on tilanteessa, jossa maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan yrityksen selvittäjä luovuttaa kyseisen yrityksen, esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jonka mukaan silloin, kun ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen oikeuden synnyttävä eläketapahtuma tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn alettua, luovutuksensaaja ei vastaa työntekijän tätä eläkettä koskevista tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, jotka ovat kertyneet maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista edeltäneinä työskentelykausina.
- 48 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on muistutettava, että direktiivillä 2001/23 pyritään – kuten sen 3 artiklasta, luettuna sen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen valossa, käy ilmi – suojaamaan työntekijöitä turvaamalla heidän oikeutensa työnantajan vaihtuessa, jotta he voivat jäädä uuden työnantajan palvelukseen luovuttajan kanssa sovittuja vastaavin ehdoin. Kyseisen direktiivin tarkoituksena on taata niin hyvin kuin mahdollista työsuopimusten ja työsuhteiden jatkuminen muuttumattomana luovutuksensaajan kanssa, jotta estettäisiin se, että kyseiset työntekijät joutuvat pelkän luovutuksen vuoksi huonompaan asemaan (ks. vastaavasti määräys 28.1.2015, Gimnasio Deportivo San Andrés, C-688/13, EU:C:2015:46, 34 kohta ja tuomio 16.5.2019, Plessers, C-509/17, EU:C:2019:424, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 On kuitenkin niin, että – kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan neljännestä ja kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi – kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden väliset erot työntekijöiden suojan laajuudessa tällä alalla, tällä samalla direktiivillä pyritään vähentämään näitä eroja lähentämällä kansallisia lainsäädäntöjä ilman, että siinä kuitenkaan säädettäisiin alan täydellisestä yhdenmukaistamisesta (määräys 28.1.2015, Gimnasio Deportivo San Andrés, C-688/13, EU:C:2015:46, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Lisäksi on täsmennettävä, että vaikka direktiivin 2001/23 tavoitteen mukaisesti on suojattava niiden työntekijöiden etuja, joita luovutus koskee, ei kuitenkaan voida jättää täysin huomioimatta luovutuksensaajan etuja. Tämän direktiivin tarkoituksena ei ole ainoastaan työntekijöiden oikeuksien turvaaminen liikkeen luovutustilanteissa, vaan sen tarkoituksena on oikeudenmukaisen tasapainon takaaminen yhtäältä työntekijöiden ja toisaalta luovutuksensaajan etujen välillä (tuomio 26.3.2020, ISS Facility Services, C-344/18, EU:C:2020:239, 26 kohta).

- 51 Tältä osin on kuitenkin täsmennettävä, että direktiivin 2001/23 sääntöjä on pidettävä pakottavina siten, etteivät jäsenvaltiot saa poiketa niistä työntekijöiden kannalta epäedullisempaan suuntaan, jollei itse tässä direktiivissä säädetyistä poikkeuksista muuta johdu (ks. vastaavasti määräys 28.1.2015, Gimnasio Deportivo San Andrés, C-688/13, EU:C:2015:46, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 Mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään periaatteesta, jonka mukaan ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät luovutuksensaajalle.
- 53 Kuitenkin direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan a alakohdasta seuraa ensinnäkin, että jolleivat jäsenvaltiot toisin säädä, kyseisen artiklan 1 ja 3 kohta eivät koske työntekijöiden oikeuksia jäsenvaltion lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomiin, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-etuuksiin.
- 54 On vielä todettava, että direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdassa edellytetään, että vaikka jäsenvaltiot eivät säädä, että tämän artiklan 1 ja 3 kohtaa sovelletaan tämän tuomion edellisessä kohdassa tarkoitettuihin oikeuksiin, jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden – mukaan lukien työntekijät, jotka eivät enää työskentele luovuttajan liikkeessä luovutuksen tapahtuessa – etujen turvaamiseksi siltä osin kuin on kyse heidän välittömistä tai tulevista oikeuksistaan tämän direktiivin 3 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuus- ja perhe-etuuksiin (määräys 28.1.2015, Gimnasio Deportivo San Andrés, C-688/13, EU:C:2015:46, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Toiseksi direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, ettei direktiivin 3 ja 4 artiklaa sovelleta, jolleivät jäsenvaltiot toisin päättää, sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely, joka toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa.
- 56 Lisäksi direktiivin 2001/23 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että kun kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa sovelletaan tällaiseen yrityksen luovutukseen, riippumatta siitä, onko maksukyvyttömyysmenettely aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi, jäsenvaltio voi tietyin edellytyksin jättää soveltamatta tiettyjä näissä 3 ja 4 artiklassa tarkoitettuja takeita.
- 57 Kyseinen jäsenvaltio voi täten mainitun direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla säätää – kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdasta poiketen –, että työsopimuksesta tai työsuhteesta johtuvat ja ennen luovutusta tai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista erääntyvät luovuttajan velvoitteet eivät siirry luovutuksensaajalle, edellyttäen että menettelyllä taataan kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti vähintään direktiivissä 80/987 taattua vastaava suoja.
- 58 On todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista käy ilmi, että BGB:n 613a §:n mukaisesti yrityksen luovutustilanteessa luovutuksensaajalle siirtyvät ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat luovutushetkellä voimassa olleista työsuhteista, eikä tässä pykälässä nimenomaisesti säädetä, etteivät tietyt oikeuksien lajit siirry tai että on eroteltava erilaiset olosuhteet, joissa tällaiset luovutukset tapahtuvat. Näin ollen Saksan lainsäätäjä on tarkoittanut direktiivillä 2001/23 annetun mahdollisuuden mukaisesti, että tämän direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa sovelletaan lähtökohtaisesti ammatillisten lisäeläkejärjestelmien mukaisia etuuksia koskeviin työntekijöiden oikeuksiin, myös silloin, kun luovutus tapahtuu luovuttajan osalta aloitetun maksukyvyttömyysmenettelyn aikana.
- 59 Näin ollen on määritettävä, onko mainitun direktiivin 3 artiklan lähtökohtaisen soveltamisen puitteissa kuitenkin mahdollista tämän saman direktiivin mukaisten poikkeuksien nojalla säätää, ettei luovutuksensaaja vastaa työntekijän ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaista eläkettä koskevista tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, jotka perustuvat maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista edeltäviin työskentelykausiin.

- 60 Ensinnäkin direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdan osalta unionin tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että sen määrittämiseksi, kuuluuko yrityksen luovutus tämän poikkeuksen alaan, on varmistettava, että tämä luovutus täyttää tässä säännöksessä asetetut kolme kumulatiivista edellytystä, eli että luovuttaja on konkurssimenettelyssä tai muussa samankaltaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, että tämä menettely on aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi ja että se toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (ks. vastaavasti tuomio 16.5.2019, Plessers, C-509/17, EU:C:2019:424, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 61 Unionin tuomioistuin on katsonut erityisesti, että tämän direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely aloitetaan luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja että menettely, jolla pyritään kyseisen yrityksen toiminnan jatkamiseen, ei täytä tätä edellytystä (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging ym., C-126/16, EU:C:2017:489, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 62 Tästä seuraa, että pääasioissa kyseessä olevien kaltaiset menettelyt, joiden tavoitteena ei ole luovuttajan varojen selvittäminen vaan sen toiminnan jatkaminen, jota seuraa toiminnan luovutus, eivät ole kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisia luovuttajan varojen selvittämiseksi aloitettuja menettelyjä (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging ym., C-126/16, EU:C:2017:489, 51 ja 52 kohta).
- 63 Seuraavaksi direktiivin 2001/23 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan osalta on todettava, että pääasioissa kyseessä olevan kansallisen säännösten, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, mukaan on niin, että vaikka oikeudet ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen ovat jo alkaneet kertyä ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, oikeus eläkkeeseen syntyy vasta eläketapahtuman tapahtuessa tämän menettelyn jälkeen.
- 64 Näin ollen ei voida katsoa, että tämä kansallinen säännöstö, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, koskisi ennen luovutusta tai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista erääntyviä luovuttajan velvoitteita, jollei jätetä huomioimatta, kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 85 kohdassa, että tätä poikkeusta on tulkittava suppeasti.
- 65 Tästä seuraa, ettei direktiivin 2001/23 5 artiklassa nimenomaisesti säädettyjä poikkeuksia voida soveltaa pääasioissa kyseessä olevaan kansalliseen säännöstöön, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu.
- 66 Tällainen toteamus ei kuitenkaan ole esteenä sille, että tämä säännöstö voisi kuulua direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdassa säädettyjen poikkeusten alaan. On nimittäin todettava, että kyseisen direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan, joka koskee pääasioissa kyseessä olevan kaltaista luovutustilannetta, lähtökohtana on tämän saman direktiivin 3 ja 4 artiklan soveltaminen (tuomio 11.6.2009, komissio v. Italia, C-561/07, EU:C:2009:363, 41 kohta).
- 67 Tältä osin tämän tuomion 58 kohdasta käy ilmi, että pääasioissa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstyössä, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, luovutuksensaajalle siirretään osittain velvoite vastata työntekijöiden oikeuksista ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen.
- 68 Kuten komissio on korostanut, koska jäsenvaltiot voivat direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan nojalla sekä määrätä tällaisen velvoitteen siirrosta luovutuksensaajalle kokonaisuudessaan että sen täydellisestä siirtämisestä jättämisestä, tätä säännöstä ei voi tulkita siten, että siinä lähtökohtaisesti kielletään se, että kansallisessa säännöstyössä tämä velvoite siirretään osittain.

- 69 On nimittäin huomautettava, että – kuten tämän tuomion 49 ja 50 kohdassa muistutetaan – tällä direktiivillä ei säädetä lainsäädäntöjen täydellisestä yhdenmukaistamisesta ja että sen tarkoituksena on oikeudenmukaisen tasapainon takaaminen yhtäältä työntekijöiden ja toisaalta luovutuksensaajien etujen välillä.
- 70 Tällaisessa tilanteessa on katsottava yhtäältä, että tämän direktiivin 3 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltio ”säättää toisin” ainoastaan ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaista eläkettä koskevien työntekijöiden oikeuksien, jotka on siirrettävä luovutuksensaajalle, osalta, ja toisaalta, että kyseisellä jäsenvaltiolla on tämän direktiivin 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla velvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden etujen turvaamiseksi sekä näiden oikeuksien, jotka on siirretty luovutuksensaajalle, osalta että niiden oikeuksien osalta, joihin voidaan tarvittaessa vedota vain luovuttajaa vastaan sitä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä, mistä on kyse pääasioissa kyseessä olevissa oikeusriidoissa.
- 71 Tästä seuraa, että jäsenvaltiot voivat käyttäessään niille kuuluvaa harkintavaltaa säätää, että vaikka luovutuksensaajalle siirtyvät ne oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutushetkellä voimassa olleista työsuhteista, luovutuksensaaja vastaa vain niistä työntekijän tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen, jotka perustuvat maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeisiin työskentelykausiin, edellyttäen, että tämä jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden etujen turvaamiseksi mainitun direktiivin 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisesti.
- 72 Tällaisen tulkinnan ansiosta voidaan nimittäin pääsääntöisesti turvata oikeudenmukainen tasapaino työntekijöiden etujen suojaamisen ja luovutuksensaajien etujen suojaamisen välillä, kun yrityksen luovutus tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, koska tällaisella tulkinnalla taataan, että työntekijöiden oikeudet ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen turvataan, samalla kun sillä rajataan luovutuksensaajien vastuuta, mikä voi helpottaa maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevien yritysten luovutuksia.
- 73 Tältä osin on vielä huomautettava, että direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuoto noudattelee pääasiallisesti direktiivin 80/987 8 artiklaa, jonka sanamuoto vastaa direktiivin 80/987 kodifioineen direktiivin 2008/94 8 artiklaa. Lisäksi direktiivin 2001/23 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa, joka koskee maksukyvyttömyysmenettelyssä tapahtuvia yritysten luovutuksia, vaaditaan nimenomaisesti vähintään direktiivin 80/987 mukaista suojaa tapauksissa, joissa kyseistä direktiiviä sovelletaan. Tästä seuraa, että työntekijöiden etujen turvaamiseksi tarvittavat toimenpiteet, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla, on ymmärrettävä siten, että niihin sisältyvät joka tapauksessa direktiivissä 2008/94 säädetty toimenpiteet, joilla on tarkoitus kompensoida työntekijöiden työnantajan, onpa se luovutuksensaaja tai – kuten nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa – luovuttaja, maksukyvyttömyyttä.
- 74 Tästä seuraa, että kun yritys luovutetaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen työntekijöiden turvan, siltä osin kuin on kyse heidän välittömistä tai tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuusetuuksiin, on oltava vähintään samantasoista kuin direktiivin 2008/94 8 artiklassa edellytetyn turvan.
- 75 Edellä esitetyn perusteella kummassakin yhdistetyssä asiassa ensimmäiseen, toiseen ja neljanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiiviä 2001/23, erityisesti kun otetaan huomioon sen 3 artiklan 1 ja 4 kohta sekä 5 artiklan 2 kohdan a alakohta, on tulkittava siten, että se ei ole tilanteessa, jossa maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan yrityksen selvittäjä luovuttaa kyseisen yrityksen, esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jonka mukaan silloin, kun ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen oikeuden synnyttävä eläketapahtuma tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn alettua, luovutuksensaaja ei vastaa työntekijän tätä eläkettä koskevista tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, jotka ovat kertyneet

maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista edeltäneinä työskentelykausina, edellyttäen, että sen määrän osalta, josta luovutuksensaaja ei vastaa, työntekijöiden etujen turvaamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat vähintään direktiivin 2008/94 8 artiklassa edellytetyn turvan tasolla.

Kolmas, viides ja kuudes ennakkoratkaisukysymys kummassakin yhdistetyssä asiassa

- 76 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee kolmannella, viidennellä ja kuudennella ennakkoratkaisukysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 2008/94 8 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jossa säädetään tilanteessa, jossa eläketapahtuma, joka synnyttää oikeuden ammatillisten lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin, tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn, jonka aikana yrityksen luovutus on tapahtunut, aloittamisen jälkeen, ja näiden etuuksien sen osan, josta luovutuksensaaja ei vastaa, osalta, että yhtäältä kansallisen oikeuden mukaan määritetty maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoaja ei ole toimintaveltvollinen, kun vanhuusetuuksia koskevat tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet eivät ole vielä lopullisia tämän maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, ja että toisaalta kyseisen vakuutusentarjoajan vastuulle kuuluvan etuuksiin liittyvän osuuden määrä määritetään niin, että se lasketaan sen bruttokuukausipalkan perusteella, jota kyseinen työntekijä saa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä.
- 77 Tältä osin on muistutettava aluksi, että – kuten tämän tuomion 75 kohdasta käy ilmi – sen takuun, jota kyseisen jäsenvaltion on tarjottava sen ammatillisten lisäeläkejärjestelmien mukaisten vanhuusetuuksien määrän osalle, josta luovutuksensaaja ei vastaa, on oltava vähintään samantasoista kuin direktiivin 2008/94 8 artiklassa säädetyn turvan.
- 78 Tässä yhteydessä jäsenvaltioilla on direktiivin 2008/94 8 artiklan täytäntöönpanon yhteydessä laaja harkintavalta määrittää sekä menetelmä että taso, jolla suojataan työntekijöille kertyneitä oikeuksia lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuusetuuksiin. Koska tätä säännöstä ei voida tulkita siten, että siinä edellytettäisiin näiden oikeuksien turvaamista täysimääräisenä, se ei ole esteenä sille, että jäsenvaltiot vähentävät hyväksyttäviä sosiaalisia ja taloudellisia tavoitteita tavoitellessaan työntekijöille kertyneitä oikeuksia näiden työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, kunhan jäsenvaltiot noudattavat erityisesti suhteellisuusperiaatetta. Jäsenvaltioiden on siten tämän direktiivin tavoitteen mukaisesti taattava työntekijöille kyseisen direktiivin 8 artiklassa edellytetty vähimmäisturva (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, 38–40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 79 Direktiivin 2008/94 8 artiklassa edellytetyn vähimmäisturvan osalta unionin tuomioistuin on jo todennut, että tämän säännöksen asianmukainen täytäntöönpano edellyttää, että entinen työntekijä saa työnantajansa maksukyvyttömyystilanteessa vähintään puolet ammatillisessa lisäeläkejärjestelmässä kertyneistä vanhuusetuuksista ja että tässä säännöksessä veloitetaan jäsenvaltiot takaamaan tässä tapauksessa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa kaikille entisille työntekijöille korvaus, jonka määrä on vähintään 50 prosenttia hänelle tällaisen järjestelmän perusteella kertyneiden oikeuksien arvosta (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, 41, 51 ja 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 80 Samaten tämä vähimmäisturva on esteenä työntekijän ammatillisten vanhuusetuuksien ilmeisen suhteettomalle vähentämiselle, jonka seurauksena kyseisen henkilön kyky täyttää tarpeensa häiriintyy vakavasti. Tilanne on tällainen, kun vähennetään vanhuusetuuksia entiseltä työntekijältä, joka jo elää tai joka joutuisi elämään tämän vähentämisen johdosta Euroopan unionin tilastotoimiston (Eurostat) kyseistä jäsenvaltiota varten määrittämän köyhyysriskirajan alapuolella. Näin ollen kyseinen vähimmäisturva edellyttää, että jäsenvaltio takaa entiselle työntekijälle, jonka vanhuusetuuksiin

kohdistuu tällainen vähennys, sen suuruuden korvauksen, että vaikka se ei välttämättä kata aiheutuneita tappioita kokonaisuudessaan, se voi hyvittää niiden ilmeisen suhteettomuuden (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, 44 ja 45 kohta).

- 81 Lopuksi on lisättävä, että direktiivin 2008/94 8 artiklalla pyritään turvaamaan työntekijöiden pitkän aikavälin edut, koska tällaiset edut välittömien tai tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien osalta ulottuvat periaatteessa koko eläkkeen keston ajalle (tuomio 24.11.2016, Webb-Sämann, C-454/15, EU:C:2016:891, 27 kohta).
- 82 Toiseksi on todettava, että tilanteessa, jossa yritys luovutetaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, pääasioissa kyseessä olevan kansallisen säännösten mukaan luovutuksensaajalle siirtyvät ne oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutushetkellä voimassa olleista työsuhteista, mistä seuraa pääasioissa kyseessä olevien kaltaisten ammatillisten lisäeläkejärjestelmien osalta, että vanhuusetuuksien määrän laskemiseksi niihin oikeuttavan eläketapahtuman tapahtuessa on käytettävä perusteena kaikkia työntekijän työsuhteen aikana suorittamia työskentelykausia mukaan luettuna ne, jotka on suoritettu luovuttajan palveluksessa, sekä työntekijän bruttopalkkaa ennen työsuhteen päättymistä.
- 83 Lisäksi, kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista, jotka on kerrattu tämän tuomion 20 ja 28 kohdassa, käy ilmi, pääasioissa kyseessä olevan ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisesti eläkkeen määrä kultakin huomioon otettavalta palvelusvuodelta on tietty prosenttiosuus työntekijän bruttopalkasta sen eläketapahtuman tapahtuessa, joka synnyttää oikeuden näihin etuuksiin, kuitenkin niin, ettei se voi olla tiettyä prosenttimäärää korkeampi 45 palvelusvuoden jälkeen.
- 84 Tästä seuraa, että pääasioissa kyseessä olevassa kansallisessa säännöksessä kunnioitetaan direktiivin 2008/94 8 artiklasta johtuvaa takuuta, johon viitataan tämän tuomion 79 kohdassa ja jolla varmistetaan, että entinen työntekijä saa vähintään puolet ammatillisessa lisäeläkejärjestelmässä kertyneisiin eläkeoikeuksiin perustuvista vanhuusetuuksista, ainoastaan silloin, kun varmistetaan, että entinen työntekijä saa puolet summista, joihin hän on oikeutettu tämän tuomion 82 ja 83 kohdassa kerratun kansallisen säännösten mukaisen laskentatavan nojalla.
- 85 Tarkemmin sanottuna direktiivin 2008/94 8 artiklaa ei voida tulkita pääasioissa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa siten, että etuuden määrä, josta vähintään 50 prosenttia on suoritettava entiselle työntekijälle, voidaan laskea ottamatta tätä varten asianmukaisesti huomioon niitä luovuttajan palveluksessa suoritettuja työskentelykausia, joiden aikana oikeudet vanhuusetuuksiin ovat kertyneet, ja työntekijän bruttoansiota näiden oikeuksien syntymishetkellä.
- 86 Lisäksi laskutavan, jossa ei otettaisi huomioon edellisessä kohdassa tarkoitettuja työskentelykausia ja bruttopalkkaa, perusteella ei voitaisi määrittää, onko tämän tuomion 80 kohdassa kerratun tästä 8 artiklasta johtuvan vaatimuksen mukaisesti hyvitettävä entiselle työntekijälle, joka jo elää tai joutuisi elämään tämän vähentämisen seurauksena kyseistä jäsenvaltiota varten määritetyn köyhyysriskirajan alapuolella, tällaisesta etuuksien vähentämisestä aiheutuvat seuraukset.
- 87 Tältä osin on hylättävä Saksan hallituksen väite, jonka mukaan, kun otetaan huomioon, että direktiivin 2008/94 8 artiklassa käytetään ilmaisua "ihrer erworbenen Rechte oder Anwartschaftsrechte" ja että ilmaisu "erworbene Anwartschaftsrechte" voidaan kääntää sananmukaisesti ilmaisulla "välittömät tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet", tässä säännöksessä tarkoitetaan ainoastaan niitä tulevaisuuteen kohdistuvia oikeuksia, jotka kansallisten säännösten mukaan on saavutettu, eli lopullisia.
- 88 On nimittäin huomautettava, että – kuten pääasian kantaja asiassa C-674/18 väittää – tämän säännöksen erikieliset toisinnot, kuten espanjan-, ranskan- tai italiankielinen toisinto, viittaavat ainoastaan "välittömiin tai tulevaisuuteen kohdistuviin oikeuksiin" ilman vaatimusta, että myös nämä viimeksi mainitut olisivat tulleet lopullisiksi.

- 89 On muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarve tulkita unionin oikeuden säännöstä tai määräystä yhtenäisellä tavalla edellyttää sitä, että unionin oikeuden tekstin erikielisten toisintojen poiketessa toisistaan kyseessä olevaa säännöstä tai määräystä tulkitaan sen säännösten asiayhteyden ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 23.11.2016, Bayer CropScience ja Stichting De Bijenstichting, C-442/14, EU:C:2016:890, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 90 Direktiivin 2008/94 2 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tosin säädetään, ettei tällä direktiivillä ole vaikutusta siihen, miten kansallisessa lainsäädännössä määritellään muun muassa yhtäältä käsite ”saavutettu oikeus” ja toisaalta käsite ”tulevaisuuteen kohdistuva oikeus”.
- 91 Näin ollen tämä direktiivi ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio erottelee tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien joukosta sellaiset, jotka ovat lopullisia. Jäsenvaltioiden tällaisesta harkintamarginaalista ei voi kuitenkaan seurata sitä, että kyseisen direktiivin säännösten ja erityisesti tämän direktiivin 8 artiklan tehokas vaikutus sivuutettaisiin. Tästä olisi kyse, jos jäsenvaltio saisi jättää tiettyjä sen kansallisessa oikeudessa tarkoitettuja tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien luokkia vähimmäisturvaa koskevan velvollisuuden, joka direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan, luettuna direktiivin 2008/94 8 artiklan valossa, nojalla koskee kaikkia tulevaisuuteen kohdistuvia oikeuksia, ulkopuolelle.
- 92 Viime kädessä on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä määrittää, ottaen huomioon tämän tuomion edeltävissä kohdissa esitetyt periaatteet, onko pääasioissa loukattu velvoitetta taata vähimmäisturva työntekijälle, joka on oikeutettu ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin etuuksiin.
- 93 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, kummassakin yhdistetyssä asiassa kolmanteen, viidenteen ja kuudenteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 2008/94 8 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jossa säädetään tilanteessa, jossa eläketapahtuma, joka synnyttää oikeuden ammatillisten lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin, tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn, jonka aikana yrityksen luovutus on tapahtunut, aloittamisen jälkeen, ja näiden etuuksien sen osan, josta luovutuksensaaja ei vastaa, osalta, että yhtäältä kansallisen oikeuden mukaan määritetty maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoaja ei ole toimintavelvollinen, kun tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet vanhuusetuuksiin eivät ole vielä lopullisia tämän maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, ja että toisaalta kyseisen vakuutuksen tarjoajan vastuulle kuuluva näihin etuuksiin liittyvän osuuden määrä määritetään niin, että se lasketaan sen bruttokuukausipalkan perusteella, jota kyseinen työntekijä sai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, jos tästä seuraa, että työntekijät menettävät tällä säännöksellä taatun vähimmäisturvan, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

Seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs ennakkoratkaisukysymys kummassakin yhdistetyssä asiassa

- 94 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele kummassakin asiassa esittämällään seitsemännellä, kahdeksannella ja yhdeksännellä ennakkoratkaisukysymyksellä pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/94 8 artiklalla, siltä osin kuin siinä säädetään työntekijöiden vanhuusetuuksia koskevien välittömien tai tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien vähimmäisturvasta, välitön oikeusvaikutus, johon asianosainen voi vedota sellaista yksityisoikeudellista vakuutuksen tarjoajaa kohtaan, jolle on uskottu pakollisten maksujen kerääminen työnantajilta, joka voi tätä tarkoitusta varten käyttää pakkotäytäntöpanoa ja joka on kyseisen jäsenvaltion viranomaisen vakavaraisuutta koskevassa valvonnassa.

- 95 Unionin tuomioistuin on jo vastannut 19.12.2019 antamassaan tuomiossa Pensions-Sicherungs-Verein (C-168/18, EU:C:2019:1128) kysymykseen, voiko direktiivin 2008/94 8 artiklalla olla välitön oikeusvaikutus, joten siihen voidaan vedota sellaista yksityisoikeudellista laitosta vastaan, jolle kyseinen jäsenvaltio on osoittanut tehtävän toimia työnantajien maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajana lisäeläkkeiden alalla. Kyseisen tuomion 52–57 kohdassa unionin tuomioistuin vastasi pääasiallisesti myöntävästi edellyttäen, että yhtäältä, kun otetaan huomioon tälle laitokselle uskottu vakuutustehtävä ja olosuhteet, joissa se sitä täyttää, kyseinen laitos voidaan rinnastaa valtioon, ja toisaalta, että tämä tehtävä ulottuu tosiasiallisesti sentyyppisiin vanhuusetuuksiin, joiden osalta edellytetään mainitussa 8 artiklassa säädettyä vähimmäissuojaa.
- 96 Kummassakin yhdistetyssä asiassa esitettyyn seitsemänteen, kahdeksanteen ja yhdeksänteen kysymykseen on nämä seikat huomioon ottaen vastattava, että siltä osin kuin direktiivin 2008/94 8 artiklassa säädetään työntekijöiden vanhuusetuuksia koskevien välittömien tai tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien vähimmäisturvasta, kyseisellä artiklalla voi olla välitön oikeusvaikutus, joten siihen voidaan vedota sellaista yksityisoikeudellista laitosta vastaan, jolle kyseinen jäsenvaltio on osoittanut tehtävän toimia työnantajien maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajana lisäeläkkeiden alalla, edellyttäen, että yhtäältä, kun otetaan huomioon tälle laitokselle uskottu vakuutustehtävä ja olosuhteet, joissa se sitä täyttää, kyseinen laitos voidaan rinnastaa valtioon ja että toisaalta tämä tehtävä tosiasiallisesti ulottuu sentyyppisiin vanhuusetuuksiin, joiden osalta edellytetään tässä 8 artiklassa säädettyä vähimmäisturvaa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on määritettävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 97 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

- 1) Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yrityksen tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettua neuvoston direktiiviä 2001/23/EY, erityisesti kun otetaan huomioon sen 3 artiklan 1 ja 4 kohta sekä 5 artiklan 2 kohdan a alakohta, on tulkittava siten, että se ei ole tilanteessa, jossa maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan yrityksen selvittäjä luovuttaa kyseisen yrityksen, esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jonka mukaan silloin, kun ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen oikeuden synnyttävä eläketapahtuma tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn alettua, luovutuksensaaja ei vastaa työntekijän tätä eläkettä koskevista tulevaisuuteen kohdistuvista oikeuksista, jotka ovat kertyneet maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista edeltäneinä työskentelykausina, edellyttäen, että sen määrän osalta, josta luovutuksensaaja ei vastaa, työntekijöiden etujen turvaamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat vähintään työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY 8 artiklassa edellytetyn turvan tasolla.
- 2) Direktiivin 2001/23 3 artiklan 4 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 2008/94 8 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, sellaisena kuin sitä kansallisessa oikeuskäytännössä on tulkittu, jossa säädetään tilanteessa, jossa eläketapahtuma, joka synnyttää oikeuden ammatillisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin, tapahtuu maksukyvyttömyysmenettelyn, jonka aikana yrityksen luovutus

on tapahtunut, aloittamisen jälkeen, ja näiden etuuksien sen osan, josta luovutuksensaaja ei vastaa, osalta, että yhtäältä kansallisen oikeuden mukaan määritetty maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoaja ei ole toimintavelvollinen, kun tulevaisuuteen kohdistuvat oikeudet vanhuusetuuksiin eivät ole vielä lopullisia tämän maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, ja että toisaalta kyseisen vakuutuksentarjoajan vastuulle kuuluva näihin etuuksiin liittyvän osuuden määrä määritetään niin, että se lasketaan sen bruttokuukausipalkan perusteella, jota kyseinen työntekijä sai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishetkellä, jos tästä seuraa, että työntekijät menettävät tällä säännöksellä taatun vähimmäisturvan, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

- 3) Siltä osin kuin direktiivin 2008/94 8 artiklassa säädetään työntekijöiden vanhuusetuuksia koskevien välittömien tai tulevaisuuteen kohdistuvien oikeuksien vähimmäisturvasta, kyseisellä artiklalla voi olla välitön oikeusvaikutus, joten siihen voidaan vedota sellaista yksityisoikeudellista laitosta vastaan, jolle kyseinen jäsenvaltio on osoittanut tehtävän toimia työnantajien maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajana lisäeläkkeiden alalla, edellyttäen, että yhtäältä, kun otetaan huomioon tälle laitokselle uskottu vakuutustehtävä ja olosuhteet, joissa se sitä täyttää, kyseinen laitos voidaan rinnastaa valtioon ja että toisaalta tämä tehtävä tosiasiallisesti ulottuu sentyyppisiin vanhuusetuuksiin, joiden osalta edellytetään tässä 8 artiklassa säädettyä vähimmäisturvaa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on määritettävä.

Allekirjoitukset